

ԱԶԳԱՅԻՆ

1875ի բացման վերջին նիստն քրաւ եւրէկ ազգային ժողովն՝ ընդ նախագահութեամբ ամեն Ս. Պատրիարք Հօր, և ատենապետութեամբ վսեմափայլ Ստեփան փաշայի Արարանեան :

Ատենական սովորական գործողութիւններէն յետոյ, Տիմիթիոսեոց կողմանէ մատուցեալ երկրորդ խնդրագիր մը կարգացուցեալ, որով կենդրոնին իրենց հայրենեաց վերաբերեալ վաղեմի կապին հարուստ գոյքը անմիջապէս ապահովութեան առնուլ, ծանուցանելով թէ ի վտանգի կգտնուին : Ժողովն Ս. Պատրիարք Հօր յանձնեց ուշադրութեան առնուլ այս խնդիրն՝ իբրեւ ստիպողական և կարեւոր :

Յետ այսորիկ ժողովն փութացաւ միաձայն շնորհակալութեան քուէ տալ՝ վասն մեծարոյ Սրբուհայ Մայրապետի նշանեան Գալֆայեանց, նորա կտակին համար՝ որ նախորդ նստին Ս. Պատրիարք Հօր կողմանէ ժողովոյն ներկայացեալ, և պատճենը տպագրեալ վերջին նստին հարաւիրագրոց հետ ուղղեալ էր առ իւրաքանչիւր երեսփոխան : Խայտանք կհըռչակեմք իւրեւ ընդհանուր Ազգին, թէ Սրբուհի Մայրապետ տասն տարի շարունակ և անձանձիր աշխատելով, յաջողած է հիմնել Որբանոց մի՝ օժանդակութեամբ և նուիրօք բարերար անձաց, և այժմ ամբողջովին կկտակէ ազգին, մինչև ցմազ դարձեալ աշխատելու և վերատեսչութիւն ընելու պայմանաւ :

Այժմ Ազգին, ի շնորհս Սրբուհայ Մայրապետի, Որբանոցի մը տէր է ի խասգիւղ՝ որ ունի երկուստան սենեակ և սրահ և մէկ քարաշէն բաղանիք և շքեղապատեալ պարտիզօք, և անոյշ ու մըշտաճառ քաղաքի մը : Այս Որբանոցին սեպհականութիւնը երբ ի Գարթալ ամարանոց մի քարուկիր, հինգ սենեակով և սրահով, և միանգամայն Մաղազա մը՝ ի Ղալաթիա, և խանութ մը՝ ի վալիտէ խան : Ասոնցմէ զատ 200 դօնսօլիտէ Օսմանեան, մէկ՝ Բուսթիլի երկաթուղոյ բաժնետոմս, և մէկ՝ Պուքրէշի փոխառութեան տոմսակ : Եւ շնորհիւ օգոստափառ և հայրագործ Սուլթանին՝ օրական 13 օխայ հաց և 7 1/2 օխայ միս, կտակագրին մէջ նշանակեալ են նաեւ կարգ և կանոնք, որոց կենթարկէ զինքն նոյն ինքն Սրբուհի Մայրապետ ի կենդանութեան իւրում : Այս կտակագիրն արդէն վաւերացեալ է խասգիւղի Թաւական խորհրդէն, Տնտեսական խորհրդէն և Ս. Պատրիարք Հօրէն, և ազգային ժողովով ալ երէկ այսպէս նուիրագործեցաւ :

Կարգն եկաւ Աղթամարայ խնդրոյն, և վերջապէս հետեւեալ որոշումն տրուե-

ցաւ, զոր վսեմափայլ Ատենապետ փաշա խմբագրեց ի վերայ արդեանց վիճաբանութեանց, և ժողովին ներկայացոյց կէտ առ կէտ և յետոյ միահամուռ, և միաձայնութեամբ ընդունուեցաւ ժողովն :

Ահաւասիկ որոշման գիրն .

« Ազգ, ժողովը կորոչէ

« 1. Ըստ որում Բ. Դրան գրեք Աղթամարայ Խաչատուր Կաթուղիկոսին անպարտութեան վճիռ չեն կրնար նկատուիլ :

« 2. Ըստ որում Բ. Դրան իր կողմէն դատաքնութեան շարունակութիւնն անկարելի հրատարակելով, յանձնարարութիւն կընէ « Ազգին » սոյն խնդիրը խղճով քննել, և արդիւնքն ու Ազգին կարծիքը իրեն հաղորդել :

« 3. Ըստ որում Համագումար եկեղեցաւ « կան ժողովը կը յայտարարէ, թէ Խաչատուր « կաթուղիկոսին անպարտ ըլլալուն անոր երդմամբն համոզուած է :

« Պատասխանել վարչութեան Սրբազան Նախագահին, որ Բ. Դրան հրամանագրերն Աղթամարոյ կաթուղիկոսին իբրեւ անպարտութեան վճիռ չեն կրնար նկատուիլ, եւ պէտք է Համագումար եկեղեցական ժողովի կողմէն այս խնդրոյն վրայ կատարուած դատաւորական գործողութիւնը Բ. Դրան հաղորդուի և խնդրուի որ բացարձակապէս յայտադնէ թէ « սոյն գործողութիւնը Խաչատուր « կաթուղիկոսին անպարտ վճիռու բաւական « կը համարուի, թէ ոչ » : Եւ եթէ Համագումար « շնորհ ընէ Բ. Դրան խնդրոյն քննութիւնն « ինքն ընել և պէտք եղած վճիռը տալ : »

Ասկէց ետքը ատենապետ փաշա գեղեցիկ ատենախօսութիւն մ'ըրաւ, և ըստ այնմ Ս. Պատրիարք Հայրը օրհնեց ու փակեց խորհրդարանին 1875ի բացման շրջանը : Եւ ժողովը միահամուռ շնորհակալութեան քուէ տուաւ Ատենապետ փաշայի բարեք և արգիւնաւոր ու անաչառ պաշտօնավարութեան համար : Նոյնպէս շնորհակալութեան քուէ արեւելցաւ ամեն Ս. Պատրիարք Հօր համար, իմացուելով որ Նորին Սրբազնութիւնը վերջապէս յաջողած է ձեռք բերել Պէյօղլուի գերեզմանատան վրայ վարժարանի շինութեան կայսերական հրովարտակը :

Ժողովոյն առաջիկայ նիստը, ըստ ներքին կանոնագրի, և ըստ որոշման ժողովոյ՝ մայիս ամսոյ 7 ին տեղի պիտի ունենայ :

Ահաւասիկ, վսեմափայլ Ատենապետ փաշային համառօտ՝ բայց իմաստալից ատենախօսութեան պատճենը :

« Տեա՛րք իմ.

« Հասանք այն վայրկեանին, ուր « մեր խորհրդարանական տարեկան շքեղ ջանք բոլորելով ըստ կանոնի խորհրդաւորանս պիտի փակուի մէկ ամսուան համար : Ներեցէք որ ակնարկ մը նետենք « մեր միամեայ անցելոյն վրայ, որպէս զի « տեսնենք թէ ի՞նչ գործեցինք, և ի՞նչ « ունինք ընելիք ապագային :

« Մեր անցեալը փառաւոր չէ՛, բայց « ի՛նչ է աշխատութեամբ, զեղուն և թաթաղուն : Ազգային գործոց սահմանադրական ընթացիցը մէջ մեր պարտաւորութիւնն է վարչութեան համար « առութիւն ընել, տարեկան ելեմուտ « քը սահմանել, և օրէնսդրական ամեն « ու վարչական ծանր խնդիրները լուծել « մեք ասոնցմէ ըրինք ի՞նչ որ կրցանք, և « չկրցածնուս համար ցուցինք ուղղու « թիւն ինչպէս որ արժան էր, և տուինք « յորդոր և խրախոյս ո՛ւմ որ անկ էր :

« Եթէ անցեալն ապագային առհաս « ւատչեայն կրնայ ըլլալ, ես յոյս ունիմ « որ առաջիկայ տարւոյ շրջանին մէջ ժողովը խորհրդարանական ձևին աւելի « կերպուորութիւնով, իր պարտաւորութեան « թիւնները պիտի կատարէ գլխովին և « ամբողջապէս, և նոյնպէս որպէս վա « յել է սահմանագրեալ ժողովոց : Ես կը « կը համարձակիմ հաւաստել այժմէն Ձեզ, « Տեա՛րք, որ եթէ մեք այսպէս յարա « տեւենք, ոչ միայն մեր կանոնադրու « րութեան կատարելապէս ընտելանա « լով, պիտի սովորիմք օրինաւոր, խաղաղ « և ճոխ նիստեր ընել, ատենախօսու « թեան բեմէն՝ խնդրէն դուրս չընել, « և ատենապետութեան աթոռէն խընդ « րոյն մէջ չը մտնել, այլ և վարչութեան « հետ յարաբերութիւննիս աւելի հաշտ « և հարթ վիճակի մը պիտի վերածուի : « Նա պիտի սովորի տեսնել ի մեզ՝ ոչ իր « խորհրդականն, այլ հսկողն իր գործոց « և նախանձախնդիր հարցանողն : Եւ մեք « ի նմա պիտի նկատեմք ո՛չ մեր սպաս « արկու պաշտօնեացն, այլ մեր Բաղա « քական և կրօնական գերիշխանութեանց « և ազգին ընդհանրութեան առընչու « թեանց պաշտօնական միջնորդն ու ար « թուն տնօրէնն, ազատ՝ իր իմաստու « թեան շրջանակին մէջ գործելու, և միշտ « պատրաստ՝ իր սահմանագրական պա « րագծին մէջ պատասխանելու և պաշտ « պանելու իր արարքը, միանգամայն « ազգին պատիւն ու շահերը :

« Այս է Սահմանադրութեան հոգին, « և այս կը տրամադրեն անոր տառերը « հասկըցողին, զոր աւելի ճշդութեամբ և « առաւել արգիւնքով գործադրել մաղ « թելով առաջիկայ նոր տարւոյ խորհրդ « դարանին, կը խնդրեմ Սրբազան Նա « խագահէն՝ օրհնել և փակել այս տար « ուանը : »

Նախորդ թերթով ծանուցինք՝ Սանտալճեան Ստեփան եպիսկոպոսի առ Ս. Պատրիարքն մեղայագիր շրջած ըլլալն :

Ի վերջոյ իմացանք, թէ Ս. Պատրիարքը հեռագրելով զայս առ վեհափառ Հայրապետն Ս. Էջմիածնի՝ հրաման խնդրել է որ Ստեփան եպիսկոպոս Ս. Երուսաղէմ երթայ և ապաշխարէ, ինչպէս

ինքը խնդրած է, և Հռոմէն Եգիպտոս անցած՝ կսպասէ այս հրամանին :

Լրագրական վերատեսչութեան հրամանաւ՝ իզմիրի Արեւելեան Մամուլ ամսօրեայ հանդէսն վեց ամսոց համար կը դադարի, վերջին փետրվարի թերթին մէջ Շահնուր ստորագրութեամբ հրատարակեալ նամակի մը պատճառաւ :

Սեբաստիոյ Առաջնորդ դեր. Տ. Պետրոս Ծ. վարդապետի համար անցեալները որոշեալ եպիսկոպոսական վկայագիրքն՝ այս շաբթուա զրկուեր է առ Նորին գերապատուութիւնն :

Ամասիոյ և Մարզուանու Առաջնորդ Եղեսեան գերապատու Տ. Յովհաննէս Ս. Արքեպիսկոպոս՝ մօտերս քանիցս հրաժարական գրեր է Ամասիոյ գաւառական ընդհանուր ժողովոյն, և թախանձանօք խնդրեր է որ ընդունին ու հաղորդեն կեդրոնական վարչութեան :

Սակայն գաւառական ժողովն, ինչպէս միւս վարչական ժողովներն, կրօնական ու քաղաքական, չեն ընդուներ Նորին գերապատուութեան հրաժարականը, և մեծաւ դժուարութեամբ յաջողեր են հաճեցունցանել զինքը որ շարունակէ պաշտօնը, և անօք ու անխնամ չթողու ժողովուրդը՝ որ ըստ ամենայնի գոհ է իրմէ :

Տեղւոյն ժողովներն միանգամայն խոստացեր են, այսուհետեւ առաւել փութով աշխատիլ և օժանդակել Եղեսեան Սըրբազանի օգտակար ջանից ու ձեռնարկութեանց յաջողութեան համար, և դիւրութիւն ընծայել նիւթապէս ու բարոյապէս :

Մեք վստահ եմք, թէ Եղեսեան Սըրբազան կարի յոյժ օգտակար կրնայ ըլլալ ժողովրդեան, եթէ խոստացեալ օգնութիւններն արդեամբք խոսնուին. մինչև ցարդ ոչ ոք կրցած է և այսուհետեւ ալ ոչ ոք կրնայ ամբաստանել զՆորին գերապատուութիւնը, թէ քով չբաւականանար : Պարզասիրութիւնն ու սակաւապետութիւնը նորա բարեմասնութեանց գլխաւորներն են : Բայց անօթի և բոլորովին օգնութենէ զուրկ թողուլ վայել է :

Այվալըդէն՝ փետր 14 թուով :
... Միւսկիք

Հասպէլ մէմուրիյէ Պալքէսիրտէն Այվալըդա ավտէթ, վէ պու վէսիլէ իլէ էբէյիճէ դէման տըր վաթանտան ինֆիքեաքիմիզ վուգու պուլմուշ խէտէ, հիյնի սապավէթիմտէն պէրու աշքըյա նալեան ու տիլսուլթէ օլտըղըմ միլլէթիք մուհապսէթի, իղմաղը այն իլէ պու պապտէ իրատը մագալտէն կէրու տուրմագըղը քէնտիմէ պիր ապէս կէօսթէրմէքտէ տիր :

Պալքէսիրտէ պուլման միլլէթիմիզին սինէի թէէսիրինէ չէօքմիւշ օլան (նատանիլիք) պիր քեապուսը ըզթըրապ հէօքմինէ կիրմիշ տիր :

Վէ պու իֆատաթը տուրուտիրաղիտէն մագսէտ իսէ՝ անճագ վաթան ու միլլէթէ օլան վէտատէթ ու մուխատէնէթի նաչիղիլ պէյանտան իպարէթ օլտըղը, էրպապը միլթապիւայա մաալիւմ օլաճաղընտան, պալեատէ մէղքիւր (նատանիլիք) ին իմհասը չարէի սէրիսընը արայըճը շու պէնտէկէյիմին էլպէթտէ

գարինի թատիլիս ու թապ պույուրըլաճաղը իւմիտի վասիդինտէյիմ, չէօյլէ քի : Չէնտ սէնէ էվիլէճէ ըիֆաթլու Նաւասարդեան էֆէնտի մարիֆէթիլլէ թէշքիլ օլընան Գրասիրաց ընկ. թարաֆընտան միւսէտտէտէն ինչա վէ քիւշատ իթտիրիմիշ օլան ընթերցարանտա խայլըճա քիմնէլէր գըրաթլէ իշթիղալ իտէրէք իլմ ու մաարիֆ մէմլէքէթ տէրուինտէ ինթիլար պուլմագտա իտի. իսմ ու չէօհրէթ վէ պաաղը մուղիր հալլէրի էվիլէճէ դաղէթայի միլթէպէրէնիլլէ իշաա իտիլլէն, պիր գաշ միլլէթ խայլինլէրի մէղքիւր ընթերցարանը պագալ տիւքեանընա թէպտիլ իտէրէք միլլէթին թահսիլի մէպատիլ իլմ ու հիւնէրի օլան պէօյլէ պիր մահային գաբատըլմասընա սէպէպի միւսթագիլ օլտըլար :

Պալքէսիրտէ պուլման միլլէթիմիզ պէյնիտէքի միւսպէնէթ վէ միւնաֆիլլէթին մահվ ու իղալէսի զըմընտա, ֆաթրիքսանէմիզ ճանիպինտէն տէօրթ պէշ մահ մուգատտէմ մէմուրիլլէթի մախսուսա իլէ իղամ պույուրըլան արթ. Ամրոսիոս վարդապետ մաարիֆէթիլլէ թէշքիլ օլընան մէճիւս ազալարը էֆէնտիլէր իսէ, պու կիպի մէթէպի ֆէյզ մէքսէպին թաթիլիլլէն տալա ճէվաղ վէրմէղլէր զանընտա իսէմտէ, էլպէթտէ քէյիլլէթի միւհիմմէմէտիլլէրինտէ՝ պիր սէպէպ օլմալը տըր. լաքին՝ միլլէթին մէնաֆիլլէն պատի պու կիպի մատտէլէրէ հիւ պիր զէմանտա սույի սէպէպ օլմայաճաղը տէրքեար իտուկիլլէնտէն՝ արթըգ պու պապտէ թէշվիլթաթը լաղըմէնին պիլ իճրա գըրաթթիւսանէի մէղքիւրըն իտարէի սապըղընտա ճէրէյան իթտիրիմիշ արթ. Տ. Ագամ էֆէնտիլլէն մէհնուտ օլան տիրայէթ վէ ֆէթանէթի ալիլլէրինտէն պիլ խաստա թէմէննի իտէրիմ. զիրա շու ասըր միւնէվիլէր սաիր ասրա գըյաս օլընամայաճաղընտան՝ էֆրատը միլլէթին թէնվիրի տիտէ ու էֆքեարընը միւստտա հալեաթ իլէ օղրաշըլմամասը հալէն վէ իսթիգալէն բէրիլանիլլէթի տալ վէ ինտի իլահի վէ ալիտէ մէսուլլէթի տալ պիր հալ տըր. չիւնքիւ կէրէք մէթթէպիմիզին վէ կէրէք սաիր ումուրը միլլէթիմիզին իւշ պէշ սէնէ էվիլէքի կիտիլաթըյա պիրաղ էվիլէքի ընթիլաթը կէօղտէն կէչիրիլլէրսէ՝ Պահըր օգիանտտա տիւմէնիլի զայպ իթմիշ սէֆինէ գաբուտանլարը կիպի գաարը տէրեայա գայնամագտա օլտըղըմըղը կէօրէճէյիլ տիր : Յաճե՛ք Պահաբէն

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պերլինի օսմանեան դեսպան կարգեցաւ՝ հասարակային շինութեան նախկին նախարար Էտհէմ փաշա :

— Շուրայի-Տէվլէթի անգամաց կարգն անցաւ՝ Պերլինի նախորդ դեսպան Արիսթարքի պէյ :

— Լոնտոնի օսմանեան դեսպանը ֆալիզ անցեր է, քանի մը օրուան համար :

— Բակուղայէն կհեռագրեն, թէ Հէրսէքի մէջ խաղաղութիւնն սկսած է վերահաստատիլ :

— Հեռագրութեան և թղթատարութեան վերատեսուչ Եալլէր փաշա՝ առաջիկայ շաբթուա մէջ Եւրոպա կուղևորի :

— Եգիպտոսի արտաքին գործոց նախորդ նախարար Նուպար փաշա՝ փարիզ դացեր է :

— Ջինուորական ժողովոյն անդամներէն Միրալայ Բէշիտ պէյ՝ Գալայի-Սուլթանիլլէ, և Միրալայ Գէմալ պէյ՝ Հէրսէք պիտի երթան յատուկ պաշտօններով :

— Աղրամի մէջ հաստատեալ օգնութեան մասնաժողով մը՝ օգոստոսի հնդէն մինչև մարտի սկիզբը՝ 2000 լիրա հաւաքեր է, Պօսնայի և Հէրսէքի գաղթականաց համար :

— Կայսերական կառավարութիւնն իմանալով, որ Օտէսայէն մայրաքաղաքս եկած ոչխարաց ու արջառոց մէջ հիւանդներ կգտնուին, և նկատելով որ հասարակաց առողջութեան վնասակար է, որոշեր է յատուկ տեսի մը միջոցաւ քրննել եկածներն, և հիւանդներն նաւէն հանելու թոյլ չտալ :

Երեքշաբթի գիշեր վանի դիւզ Պ. Հանսօնի տունէն 150 լիրայի բան գողցուեր է :

— Այազ-փաշա որմնագիր մը աշխատած ատենը խոշոր քար մը վրան գլորեր, խեղճը հիւանդանոց տարուեր և հետեւեալ օրը մեռեր է :

— Հինգշաբթի առաւօտ Բ. Դրան մեծ փողոցը սրճարանի մը մէջ բեռնակիր մը յանկարծ մեռեր է :

Նոյն օրը պուլլար դերձակ մ'ալ Ղալաթիա ողջ առողջ նստած ատենը յանկարծամահ եղեր է :

— Կիւրակէ օրը Ասմա-Ալթէն բեռնակիր մը ծանրաբեռն գացած ատենը, ձիավարի մը վազողցած ձիուն զարնուելով՝ գետին ինկեր, գլուխը չարաչար վերաւորուեր և հիւանդանոց փոխադրուեր է. իսկ ձիավարն՝ ի բանտ :

— Խասգիւղի ոստիկանութիւնն այս օրերս 10 հրէայ ձերբակալեր է, որոնք նաւահանգիստը թափառելով՝ անցնող դարձողին քսակները, ժամացոյցները և մինչև իսկ թաշկինակները կգողնան եղեր :

— Սիլիվրի-գափուի դրսի տաճիկ դերեզմանատանց շուրջը պատ քաշելու համար, տեղւոյն բնակիչք միացեր, և 3 ական զրչի 5000 տոմսակներ շրջաբերութեան հաներ են : Այս տոմսերն քիչ աւուր մէջ վաճառուեր, և արդէն ձեռնարկուեր է շինութեան. սակայն տեսնելով որ բաւական չէ՝ այս եղանակաւ նոր հանգանակութիւն մ'ալ սկսեր են :

Մեր ազգային գերեզմանատանց շատին, և մասնաւորապէս Իւսկիւտարի Պաղլար-պաշիի գերեզմանատան ներկայ ամօթալի վիճակը կ. յիշեցունեմք այս առթիւ. և կառավարիմք, որ ազգային պատուոյ նախանձախնդիր՝ և անդ հանգուցեցոյ յիշատակին յարգ ու մեծաբանք ընծայող ազգայինք օրինակ առնուն յիշեալ հանգանակողներէն : Դրժուարին է 3 կամ 5 զրչ տալ՝ այսպիսի նուիրական նպատակի մը համար. թողո՛ւ՛ որ գերեզմաններ ապականին, դերեզմանատունք ցոլութեան ու անառաւկութեան վայրեր ըլլան, և անտարբերութեամբ անցնիլ երթալ անոնց առջևէն ու մէջէն, յաւիտեանակա՛ն նախատանաց արժանի է . . . :

կրեմլին մէջ այս տարի ձիթապըտ- ղոյ բերքը՝ առատ կերելի :

— Թէքլիտաղի Պէտէսթէնէն շատ բան գողցուեր է :

— Վանայ կողմերը ժամանակէ մը հե- տէ երևան ելած անասնոց հիւանդու- թիւնը՝ բոլորովին անհետ եղեր է :

— Այսրէն ճիհան-զատէ փողոցը հըր- դեհ պատահեր , 20 տուն այրեր և 15 հազար լիրայի ֆլաս եղեր է :

— Բրէզլինի մօտ քրիստոնէայ գիւղի մը բնակիչք կռուի բռնուեր , երկու հո- գի սպանուեր , և չորս ալ վիրաւորուեր են :

— Եաշի մէջ (Բուսանիա) երկու հոգի բռնուեր են , որք Ռուսաստանէն եկած են եղեր , կեղծ օսմանեան լիրա բռնա- ւորեալ :

— Սագըղի մէջ գողութեան դէպքե- րը վերջին օրերս յաճախ կ'պատահին , և մօտերս եկեղեցիէ մ'ալ խել մը սպաս վերցուեր են , բայց գողերն դեռ չեն գտնուեր :

— Բուսանիոյ իշխանութիւնը շքանը- շաններ շինել տուեր է՝ յատկապէս գի- տութեան , արհեստից և երկրագոր- ծութեան մէջ յառաջդէմ գտնուողնե- րը վարձատրելու և քաջալերելու հա- մար :

— Լուր կայ , թէ Եգիպտոսի իշխա- նութիւնը մօտերս նոր փոխառութիւն մը պիտի ընէ :

— Ամսոյս 13 ին , Հալէպի մէջ ուժգին փոթորիկ մը պատահեր , և շատ ֆլա- սուց պատճառ եղեր է : Կայծակ իջնե- լով հեռագրատունը , գործիքները խան- դարեր , և հոն գտնուող երկու գործա- կալ յերկիր կործաներ է ուշաթափ , բայց սթափեր են անփնաս :

— Շքոտրայի կուսակալն նկատելով , որ Վիճակին ժողովուրդը հարսանեաց համար մեծամեծ օտարներ կրնան , և ոմանք այս պատճառաւ մինչև առուր հացի կարօտ կ'մնան , երեւելիներէն մէկ քանին կանչեր և խստիւ պատուիրեր է որ այ- սուհետեւ աւելորդ ծախքերէ զգուշա- նան , պարզութեամբ վարուին , և թէ՛ ծանր պատասխանատուութեան տակ պիտի մնան այս պատուէրին հակառակ վարուողները :

Կուսակալին այս օգտակար գործը՝ մեր ազգէն հովուելու պաշտօն ունեցող- ներուն ուշադրութեան կ'մատուցանեմք : Մեք բազմիցս կատարած եմք մեր պարտ- քը , իբրեւ հրապարակական թերթ , շը- ուայլութեան ու զարգացման թեան ա- ղետքը նկարագրելով :

— Բուսանիոյ 6 ին , ճիտութէն բազմա- թիւ ճամբորդ բռնաւորեալ (որոց մէջ 200 ի չափ պարսիկ ուխտաւորք կ'գտնու- լին եղեր) և Պասրա երթալու համար ու- ղեղորեալ անգղիական շողեհաւ մը՝ բա- ւական տեղ գնալէն յետոյ , ուժգին փո- թորիկ մը բռնուեր , զիւր կոտորեր , և արդէն տոկուն ու ամուր չըլլալուն՝ քա- նի մը ժամկատաղի ալեաց խաղաղիկ դար- ձեր , և ապա ժայռի մը վրայ նստեր է : Զի ժամայնպէս վտանգաւոր դիրքին մէջ գտնուած ատենը , նաւապետը ուղեր է մակուկով մը օգնութիւն փնտռելու ել- նել : Բայց ճամբորդք՝ կայմի մը պրկեր են՝ ըսելով թէ դու ես մեր այս վիճակին

պատճառ , ուստի հարկ է որ մեզի հետ կենաս ու զրաւիս : Յետ այսորիկ չորս նաւաստիք ելեր են ի խնդիր օգնութեան , սակայն քիչ մը յառաջանալէն յետոյ մա- կոյկը շրջեր , երեքը անդնդ-առոյղ եղեր , և միայն մէկը Զի ժամ ծովուն վրայ մը- նալէն ետքը վերջապէս յաջողեր է ցա- մաքն իյնալ ու տեղական կառավարու- թեան գուժել արկածը . անտի ալ ճիտ- տէ ծանուցուեր և շողեհաւ զրկուեր է , բայց խրեալ շողեհաւ արդէն ընկըղ- մած և միայն մէկ կայմը տեսնուեր է : Ճամբորդք 300 ի չափ են , և մէջերնին իզմիրի պարսիկ վաճառականներէն ոմանք կ'գտնուին եղեր :

Մեքսիկայի մէկ քանի կողմերը ա- պրտամբութիւն ելած է , և կ'շարունակէ :

— Սպանիոյ կառավարութիւնը՝ Գար- լոսեանց ձեռքէն 112 թնդանօթ գրաւեր է , 100ը՝ նոր տեսակ :

— Գերմանիոյ կայսրն ու գահաժա- ռանդն անձամբ յայց ելեր են առ Պիզ- մարգ , նորա տարեգարձին առթիւ :

— Իտալիոյ թագաւորին ապօրինաւոր տիկինը՝ կ'լանայ իբրեւ օրինաւոր վաւե- րացուիլ և թագուհի անուանիլ :

— Կըսուի , թէ Աւստրիոյ կայսրը այս ամառ Պէրլին պիտի երթայ , ի տեսա- կցութիւն Ելիոմ կայսեր :

— Առաջիկայ 1878 ին , փարիզի մէջ տի- եզերական արուեստահանդէս մը պիտի բացուի :

— Ամսոյս սկիզբները Ամերիկայի մէջ ուժգին փոթորիկ մը պատահելով , բազ- մաթիւ նաւուց կորստեան պատճառ ե- ղեր է :

— Ամսոյս 12 ին , Գերմանիոյ կայսեր ծննդեան տարեգարձին առթիւ , համայն պաշտօնատունք գոց մնացեր և գիշերը լուսավառութիւն եղեր է :

— Գաղղիոյ կառավարութիւնը Սպա- նիայէն կ'պահանջէ՝ Ալֆոնսի գահակա- լութենէն հետէ Գաղղիա ապաստանող Գարլոսեանց համար բրած ծախքը :

— Անգղիոյ մէջ շքեղ պատրաստու- թիւններ կ'ըլլան , Հնդկաստանէն վերա- դարձող Կալէսի իշխանը ընդունելու համար :

— Սպանիոյ մէջ Տօն Գարլոսի ջերմե- ռանդ-ժառանգող զօրապետ մը՝ Հոսեմ եր- թալով կրօնական կարգ պիտի առնու- եղեր :

— Իտալիոյ և Գերմանիոյ կառավարու- թիւնք Բուսանիոյ հետ կ'բանակցին , առ- ևտրական դաշնագրի մը հաստատու- թեան համար :

— Ինչպէս ճարնէն , նոյնպէս ջինաս- տանէն սկսեր են սղայ զրկել Ամերիկա՝ ուսման համար : Առ այժմ՝ Ամերիկա 12 չինացիք ուսման կ'պարապին , որոնք ի դարձին ուսուցչի պաշտօն պիտի վարեն :

— Փարիզի մէջ ատամնագործ մը ձեր- բակալուեր և քննութեան ենթարկուեր է , մարդ մը իւր ժառանգորդաց դըրդ- մամբ թունաւորած ըլլալուն համար : Ժառանգորդք այս ոճիւրն գործել տուեր են , որպէս զի մարդը մեռնի և շուտով ժառանգեն :

— Բուսանիոյ թագաւորն ու թա- գուհին , հանդերձ պարագայիւր , առա- ջիկայ ջատկի տօնէն յետոյ ճամբայ կ'ել-

նեն . բայց դեռ յայտնի չէ երթալիք տեղերնին :

— Տօն Գարլոս , Լոնտոն չդացած , բարեկամի մը միջոցաւ նամակ մ'ուղղեր է առ Պասն Հոսմայ : Ասով կ'գանգատի եղեր Պասնի գէմ՝ իւր պարտութեան պատասխանատուութիւնը նորա վրայ բառնալով :

— Շատ անգամ լսուած էր , բայց այս օրերս իբրեւ ստոյգ կ'հրատարակուի , թէ Ռուսիոյ կայսրը աթոռը իւր գահաժա- ռանգին թողլով՝ ինքը կառավարական հոգերէ ձեռնթափ պիտի ըլլայ , և եր- կար ժամանակ օտար երկիրներ պիտի անցունէ :

— Սպանիայէն Տօն Գարլոսի անհետա- նալէն յետոյ , Ալֆոնս թագաւորին ամուս- նութեան լուրն երևան ելած է : Ըստ ո- մանց՝ Մօնթանիէ դքսին դստեր հետ պիտի ամուսնանայ , որ իւր մօրաքեռոր- դին է , և 17 տարեկան . և ըստ այլոց՝ Ֆրէտէրիք Շարլը իշխանին դստեր հետ : Իսկ ինքը թագաւորը՝ դեռ 19½ տարե- կան է :

— Ինչպէս Եւրոպիոյ շատ կողմերը , նոյնպէս Ամերիկայի մէջ գետեր տարօ- լինակ կերպիւ յորդեղով՝ մեծամեծ ֆլա- սուց պատճառ եղած են :

— Աւստրիոյ Կալիցիա գաւառը ծայ- րագոյն թշուառութեան մէջ կ'գտնուի : Ժողովրդեան աղքատիկ մասը՝ քանի մը ամսէ հետէ հացի երես տեսած չեն . ժա- մանակ մը պաթաթիսով ու գետնախըն- ձորով անցուցեր են , բայց հիմա հար- կադեր են խոտ և արմատ ժողովել ու ուտել : Գաւառին կողմէն եղած օգնու- թենէն զատ՝ Աւստրիոյ կառավարութիւնն ալ 200 հազար ֆիորին նպաստ զրկեր է , բայց թշուառութիւնը դեռ կ'մնայ :

ԱՌՈՂՋԱԿԱՆ

Նախորդ յօդուածով մը երկտասարդաց ա- ողջական կենաց վրայ բաւական խօսեցանք : Այս անգամ ալ պիտի խօսինք իդական սեռի կենցաղավարութեան վրայ , որ՝ մեր մէջ՝ ըստ առողջաբանութեան խիստ թերի է :

Ինչպէս երկտասարդք իրենց անկարգ ըն- թացքով իրենց առողջութեան մեծապէս կը վնասեն , եւ ինքնին իրենց ֆիզիզական չար- եաց պատճառ կ'ըլլան , նոյնպէս եւ օրիորդք ալ իրենց անհոգութեամբ , կամ՝ որ նոյն է՝ առողջապահական կանոնաց անտեղեկ լինե- լով կ'վնասուին :

Կինը երկրի կը նմանի , որ իւր մէջ ապա- գայ սերունդը կը կրէ , եւ հետեւաբար նորա առողջութեան վրայ մեծ ազդեցութիւն ունի :

Ինչպէս ըսինք թէ , երկտասարդք պարտին մեծապէս զգուշանալ ա՛յն ծանր հիւանդու- թեանց պատճառներուն դէմ , որք արեան մէջ թունալի սերմեր կը ձգեն , նոյնպէս իդական սեռը պարտի ամեն զգուշութիւն ընել , եթէ չեն ուղեր որ իրենց ծննդագործութիւնը խան- դարի եւ իրենց ծնունդն անշունչ յաշխարհ գայ :

Երբ օրիորդ մը իւր չափահասութեան ա- տեն առողջապահական կանոնաց հետեւած չըլ- լայ , միշտ թէ՛ իւր եւ թէ՛ իւր ծնանելիք տը- ղայոց առողջութեան վրայ աղետաբեր ազ- դեցութիւն մը կ'ունենայ :

Ուրեմն պարտ է այս կէտիս վրայ հրաւի- րել ընտանեաց զուլիս գտնուող անձանց եւ մասնաւորապէս մարդ ուշադրութիւնը , որ իսկ եւ իսկ պատասխանատու են՝ իրենց աղջկանց տուած կրթութեամբն՝ մարդկային ընկերու- թեան :

Մայր մը պարտաւոր է միշտ իւր աղջկանց վրայ կատարեալ հսկողութիւն ընել , տալ նո- ցա առողջապահական այն կարեւոր պատուէր-

ները որք իրենց ծննդականութեան լաւութեանը կը նպաստեն . օրիորդը պէտք է ճիշդ դադարաւոր ունենայ ամուսնական պարտույ . պէտք է տեղեակ ըլլայ առողջապահական աշխատանքի , որը ծննդական գործարանաց լաւութեանը խիստ պէտք են զանոնք ծննդագործութեան ծանր աշխատանքին ընդունակ ընելու համար :

Մեծ զգուշութիւն պէտք է , գործելի , կաշիէ գօտուոյ եւայլն գործածութիւններէն զանոնք ետ կեցնելու համար :

Վասն զի գործելի , թէ՛ կողերուն , թէ՛ փայծղան , թէ՛ լեարդին եւ թէ՛ փորին տուած ճնշմամբը աղիքները պորտին դէմ կը յարուցանէ եւ մեծապէս կը նեղէ ծննդական գործարանները :

Կանանց նորեկու հաղուստին այս մասին յառաջ բերած աղետալի արդարեւորներն շատ են . նորա գործածութեամբը , կողերը իրենց բնական ընդլայնումը կը կորսնցնեն . կուրծքը երկաթի կոյտի մը մէջ սեղմուած կը մնայ եւ հետեւաբար չնշառութիւնը կը նեղուի . նոյնպէս մարսողութիւնը մեքենական ճնշում մը կը կրէ եւ ներքին շրջանը մեծամեծ արգելքներու կը հանդիպի :

Ահա այսպիսի տնկարգ միծախի մը մէջ աշխատելու հիւանդութեան մը երկաթայ կըլլայ , որոյ համար գիտութեանց օգնութիւնն անդամ անօգուտ կը ընէ :

Պէտք է խիստ լայն զգեստներ հագնել , մարմնոյն շրջապատին վրայ որ եւ է սեղմում մը յառաջ չբերելու համար . եւ իսպառ հեռանալ քրքիլ գործածութենէն : Սոյն զգուշութեանց պահանջները շատ անգամ երկնող կանանց կենացը կապտանայ , եւ օրիորդաց ալ չնշառութեան գործիքներուն խանգարում եւ որովայնի արտաքին կը պատճառէ : Այն ախտից մեծ մասն՝ պատանկութեան հասակին մէջ քորակի գործածութեանց արգասիքն են :

Դեմքը գեղեցկացնելու կամ մազերու գոյն տալու համար գեղեր գործածելէ իսպառ հեռանալ . վասն զի ասոնք թունաւոր բաղադրութիւններ ունենալով՝ առողջութեան կը վնասեն , ախտանքը կը փոխեցնեն , մազերը կը թափեն եւ մորթին ձգալանութիւնը կը ջնջեն . ի մի բան այն որ այս գէշ սովորութիւնները իրեն բնութիւնէ ըրած , այնպիսին ժամանակէն առաջ կը ծերանայ , որովհետեւ իւր բնական գեղեցկութիւնը կանահատի :

Միթէ չե՞նք տեսներ այն օրիորդները , որք ամուսնութեան թագակրելէն օր մը վերջը , կարծես տասն տարի աւելի ծերացած են : Պէտք է լաւ գիտնալ թէ այդպիսի կեղծ գեղերն ուղղապէս հակառակ են երիտասարդ կենաց այն գեղեցկութեան որ դիմաց վայելչութիւնն է :

Շատեր նաեւ հաստատած են թէ այն սեռին առողջութիւնը առանց կրթութեան թեւրի է . կրթութիւնը ըսելով պէտք է հասկընանք , աղիլի մը ճշմարիտ մայր ընելու համար պէտք եղած կարեւոր ու անհրաժեշտ հմտութիւնը :

Գեղեցիկ սեռին սովորեցնելու առաջին բանն է արհեստագործութիւնը . եւ ընտանեկան անտեսագիտութիւնը . եւ ամենէն վերջը՝ պատմութիւն ու նուագ :

Կին մը , դաշնակահար ու երեւելի նուագաձուկի մ'ըլլալէ առաջ՝ պէտք է կըսեմք , ընտանեկան առողջաբանութեան հմտաւ լինի : Ասի՝ անուրանալի ճշմարտութեան մը կարգը դասուած է քաղաքակրթեալ աղջկայ մէջ , զի քաղաքակրթութիւնը ո՛չ քերականութեանն , ո՛չ նուագէն , ո՛չ թատրոնէն եւ ո՛չ ալ պարելէն կը ծնանի :

Քաղաքակրթութիւնը՝ մենէ մեր կազմաւորութեան բարոյական ու ֆիզիքական վարդապետն հետ յարաբերութիւն ունեցած գիտութեանց հմտութիւնը կը պահանջէ :

Ասոր համար դաստիարակութիւն , կրթութիւն եւ առողջութիւն համընթաց պէտք է լինին :

Մարդկային ընկերականութիւնը չպահանջէ որ օրիորդը պճնասէր , նուագածու եւ արուեստաւոր լինին . այլ կուգէ որ ամեն բա-

նէ առաջ նոքա առողջական եւ անտեսական գիտութեանց մէջ յառաջադիմած ըլլան , ուսկից կախումն ունի ընտանեաց եւ նոյն իսկ ցեղական անհատից կեանքը :

ԱՌՄԱՐԳԱԿՆ

ՄԵԾ ՏՈՒՆ ԴԵՂԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԴԵՂՈՐԵՒՑ

Վ. ԾԱՆՆԻ

Բերա Մեծ փողոց Աղաճամի քիւ. 77

ԵՒ

Կ. Պօլիս Կամուրջի հրապարակք քիւ. 1-2

Երբեք առաջին գործարանաց հետ յաւաքութեամբ կապուած , ե իւր գեղերէն ընտրութեամբն եւ գնոց չափաւորութեամբ հըռչակուած :

Միակ միտքանոց անուանի Հ. Նէսթլէ-քիմիագետին շինած Պրէն Լաֆէն , որ փոքրիկ աղայոց , տկար կազմ ունեցող եւ հիւանդութեանէ ապաքինելոց միակ անհրաժար ուտելիքն է համայն Եւրոպիոյ մէջ ընդունուած եւ ամեն գըլխաւոր բժշկաց հաւանութիւնն ստացած :

Հոն կը գտնուի նաեւ .

Գոմիս (մատակի խմորեալ կաթ) որ մեծ համաւառ ունի Եւրոպիոյ մէջ եւ շատ կը փնտրուի :

Սէլ-Ֆալ քրքիլ , գուտ եւ մաքուր , Բէլթիէ , Տիւպուք , Ժօպսթ եւ Լիւանս Լէդէ ճարտար քիմիագետներէն պատրաստուած :

Չիւն Խալ , գուտ , Գրիսթիանայի Բէթեր Մէլլերի գործարանէն ելած :

Եւթըքէ (հիւսիսայ) Խաճուէ , Լուսովիսպուրի Հ. Պրանք գործարանէն ելած ստամոքսի ու ծոռուղ եւ ախորժակ բացող , որ հասարակ խաճուէի հետ խառնելով՝ գինը մեծապէս կը լեցնէ՝ առանց համն ու հոտը փոխելու : Արհեստական սառնոց ամեն ժամու մէջ : Տիւքիէն Զաք , մազերու անվիրայելի ներկ :

Աղգ. Հիւանդանոցի սեպակական կառուածներէն Եֆեզիոյ գուրօք Հիւանդանոցին դէմ գտնուած 22 հազար տուն . կի մօտ կանկաւաց եւ 350 քաշ տնկուած բակլաներուն բերքերը ծախու ըլլալով , այժմէն կը ծանուցուի արդոյ հասարակութեան թէ ո՛վ որ կ'ուզէ յիշեալ բերքերը գնել , թուականէս ինչուան քսանէ մէկ օր կընայ Մեծ-Նոր խան թիւ 49 Հիւանդանոցի գրասենեակը գալ հարկ եղած սակարկութիւնն ընելու համար :

Գործակալ Հիւանդանոցի Սոքէն Մ. Հիւսթիան

76 մարտ 22

Մեծ-Նոր խան թիւ 49

Ի Լ Ա Ն

ԱԼԹԸՆՃԸ ՏԱՅԻՐԻ

Պէհէր սէնէ պիլմուայէնէ վաղը տամ զա օլունան հէր նէվի մէվաղին վէ միգեւասթը միւսթամէլէնին իշ պու տօքսան իրի սէնէսի իչուն տախի տամղալաւնաճաղը թապիլի օրմաղա , իշպու շէհր մարալն օն սէքիլիքնի կիւնիւնտէն հաղիրանըն օն պէլիքնի կիւնիւնէ դատար

Ալթընըն Տայիրէ տախիլիւնտէ պուլունան էսնաֆըն իսթիմալ էյլէտիքլէրի մէվաղին վէ միգեւասթը Տայիրէյէ կէթիլուպ տամղալաթ մալէրի լուգըմ կէլէճէկի վէ միւտաէթ մէգըլը ինգըղասընտան սօնրա տամղալաղ էվղան վէ միգեւասթի իսթիմալ իտէնէլ օլուր իտէ՝ հաղարընտա մուամէլէլի նիղամիլէ իճրա դըլընաճաղի շիմիտէն իլան օլունուր :

1876 Մարտ 46

Սէր քեաթիպ

Սէն փաթիլա

Ի Լ Ա Ն

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍԻՐԻ

Ասաքիրի շահանէ իլին տօգսան իրի սէնէսի հաղիրանը իպթիտասընտան տօգսան իւշ սէնէսի մայիս նիհայէթինէ դատար պիր սէնէյի քեաթիլէ դարթընտա լուգըմի օլան լուհուլըն Սթանպօլ վէ իւսիլիւտար վէ Ղալաթա ճիհէթլէրինտէ եանի իւշ մահալտէ պաշգա պաշգա թապիլ վէ եախօտ երինէ քէմաֆիստալըգ ճիւմէլիքնի պիրտէն վէրմէյէ թապիլ օլունարըն՝ շէհրի մարտ իլինտէ իթա իտէճէլէրի գալիլ քէթիլլէրի իլէ պէրապէր խաստա օրտույլի հիւմայուրի մէճլիլինէ կէլմէլէրի :

17 մարտ 1876

Պապը Սերասիւրի

Հէր քիլին եէախնտէ տօգսան պիր սէնէսի շուպաթըն նիհայէթինէ դատար թայինաթը լահմիյէ փուսուլալը վար իտէ , տօգսան իրի սէնէսի մայիս նիհայէթինէ տէլին այնէն վէ եախօտ պէտէլէն ախլ իթ մէլէրի իլան օլունուր :

13 մարտ 1876

Պապը Սերասիւրի

PILULES HOLLOWAY

ԴԵՂԱԶԱՍԻ ՀՈՒՆՈՒԹԻ

Լեարդի , ստամոքսի , եւ աղիքներու ամեն տեսակ տնկարգութեանց համար խիստ ընտիր է սոյն գեղահատը , նաեւ ջղային տկարութեան , ուժաթափութեան եւ տիրութեան համար . կը ջնջէ եւ անհետ կընէ ամեն տեսակ անհարմարութեանց հետքերը : Սրտի եւ երկրամանց վրայ օգտակար ազդեցութիւն մ'ունի . արիւնը մաքրելով նոքա խանգարեալ միճակը կը կանոնաւորէ , եւ գրգռելով կենսական գործարանները կը զօրացնէ : Իւր գեղական մեծ ազդեցութեամբը սրտախառնութիւն , կուճուրութիւն , մաղձային հիւանդութիւններ , որովայնի մէջ լեցուած կաղեր , գլխի ցաւեր կը վանէ . մարսողութիւնը կը չափաւորի , եւ մարմինը՝ մաքրուելով բոլոր այն աղտոգորութիւններէ՝ որ շատ անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնապատճառ կըլլան , առողջ , ուժեղ , եւ բնական դիրքը կը գնան :

ONGUENT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՒՆՈՒԹԻ

Մորթային հիւանդութիւնք եւ վէրք բուժելու մասին ունեցած պարսպական յատկութեանցը չհաւասարիր բնաւ ուրիշ գեղ մը . հին կամ նոր թունաւոր վէրքեր , ուռեցք , քաղցկեղ (չիրիֆէնչէ) , սրունից եւ ստեանց վէրքեր կամ բոլորովին կանցնին եւ կամ կ'աւանան . օգտակար է նաեւ հարբուխի , հաղի , սրտի բարախման , մանաւանդ օդացաւ (եէլ) ըսուած հիւանդութեան : Իւր կազդուրիչ եւ զօրաւոր ազդեցութեամբը խոյլ (սրբաճա) հիւանդութեան աղակալիչ զօրութիւնը ինչ աստիճան որ ըլլայ՝ կը դիմադրուի :

Այս գեղերուն գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ , որ կը գտնուի ամեն գեղապահանքներու քով , եւ մասնաւորապէս Պահճէ-գափու թաշ խանի կողմերը Պ. Գասապեանի գեղարանը Նօ. 7 կը ծախուի :

Աւելի առնել ուղղը կը հրաւիրուի առ հեղինակն տղթոր Հոլլուէ Ի Լոնտոն Օքսֆորտ փողոց թիւ 535 :

ՏԵՐԹԵՆ ԵՒ ՏԵՐ

Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐ. Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻՉՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐ Բիգա փաղա խան քիւ. 3